

Central Baltic Programme

Onko vaatteiden uudelleenkäyttö ympäristöystävällistä? Korvausasteen tarkastelu vie ydinkysymyksen äärelle

11.01.2025

Ylikulutus aiheuttaa ongelmia myös käytettyjen vaatteiden kohdalla. Käytettyjen vaatteiden ostaminen on vastuullista, jos sillä korvaa uuden tuotteen ostamisen.

Vaatteiden ostaminen kirpputoreilta tai secondhand-verkkokaupoista on ehkä aiemmin tuonut hyvän omantunnon, mutta tämäkin kulutusmuoto on saanut viime aikoina kriittisiä puheenvuoroja osakseen. Ylikulutus on nimittäin ongelma myös käytettyjen vaatteiden kohdalla.

Käytettyjen vaatteiden markkina on alati kasvava mutta myös tervetullut, sillä uusien vaatteiden valmistuksen ilmastovaikutukset ovat suuret: tekstiiliteollisuuden kasvihuonekaasupäästöjen arvioidaan olevan noin 4–10 prosenttia kaikista kasvihuonekaasupäästöistä (Finnwatch 2022). Käytettyjen vaatteiden ostaminen ei kuitenkaan ole ongelmatonta, sillä kasvava secondhand-vaatteiden ostaminen saattaa itse asiassa kiihdyttää kulutuskulttuuria (Siljamäki 2024). Kun vaatteille on toimiva jälkimarkkinakanava, voi huoletta ostaa uusia vaatteita esimerkiksi hetken mielijohteesta.

Helsingin Sanomissa julkaistiin syyskuussa 2024 kolumni melko raflaavalla otsikolla: ”Kuvittelin olevani hyvä ihminen, kun ostan vaatteet kirpparilta – nyt selvisi, että asia on päinvastoin” (Laine 2024). Kolumnissa viitataan Tori.fi:n ja sen sisaryhtiöiden teettämään selvitykseen (Schibsted 2024), jonka mukaan kierrätettyjen vaatteiden kauppa ei vähennä ilmastohaittaa, jota ostamisesta kertyy. Kuluttajat ostavat selvityksen mukaan käytettyjä vaatteita usein enemmän kuin uusia hankitaan, jolloin niiden kuljettaminen myyjältä ostajalle kasvattaa niiden negatiivisia ilmastovaikutuksia (Perttunen 2024).

Uuden tuotteen korvaaminen käytetyllä on vastuullista

Käytettyjen tavaroiden ostaminen on vastuullista, kun sillä korvaa uuden tuotteen ostamisen. Jos sen sijaan ostaa käytetyn tavaran, vaikkei sitä varsinaisesti tarvitse, ei sillä ole samanlaisia positiivisia vaikutuksia. (Schibsted 2024.)

Termillä *replacement rate* (RR) eli korvausaste viitataan siihen, miten tehokkaasti käytetyt tuotteet korvaavat uusien ostamista. Korvausasteen laskeminen on tärkeää, jotta voidaan päästä käsiksi siihen, onko uudelleenkäyttö ympäristölle hyväksi. Tutkimukset osoittavat, että mikäli kuluttajat ostavat sekä uusia että käytettyjä vaatteita sen sijaan, että ostaisivat vain käytettyjä vaatteita, ei uudelleenkäytöstä välttämättä seuraa myönteisiä ympäristövaikutuksia. (Delanoëje & Bachus 2022.)

Kohahduksia aiheuttanut Tori.fi:n teettämä selvitys pureutui korvausasteeseen. Selvityksen mukaan Torista tehdyt vaateostokset korvaavat 48 prosentissa uusien vaatteiden ostamista. Selvityksessä tutkittiin Schibstedin markkina-alustoja, joihin kuuluu alustat myös Ruotsista, Tanskasta ja Norjasta. Suomessa korvausaste oli tutkittujen maiden alhaisin. (Schibsted 2024.)

Jos secondhand-markkinat täyttyvät huonolaatuisista pika- tai ultrapikamuotivaatteista, eivät vaatteet todennäköisesti kestä kovin pitkään uudelleenkäyttöä, jolloin kuluttajalle voi tulla tarve ostaa täysin uusi vaate.

Samansuuntaisiin lukuihin päädyttiin myös Vintedin, kierrätysmuodin verkkokauppapaikan, selvityksessä, jonka mukaan Vintedin kautta tehdyt ostokset korvasivat 40 prosentissa uuden ostamisen (Vaauy & Vinted 2023). Delanoëje ja Bachus (2022) tutkivat korvausastetta Flanderissa Belgiassa, ja tutkimuksen mukaan vain noin 15 prosenttia secondhandina ostetuista tekstiileistä korvasi uutta. Espanjan Humanan (2023)

teettämän selvityksen mukaan Humanan asiakkaista 70 prosenttia korvaa käytetyillä tekstiileillä uusien tekstiilien ostamisen. Määrät siis vaihtelevat, samoin tutkimusmenetelmät, joten luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Delanoen ja Bachusin (2022) mukaan uudelleenkäytettyjen vaatteiden laadukkuus voi kasvattaa korvausastetta. Tämä edellyttää panostuksia tuotteiden suunnitteluun ja materiaaleihin, jotta ne kestävät käyttöä. Lisäksi se edellyttää kuluttajia, jotka ostavat laadukkaita vaatteita ja laittavat ne kiertoon secondhand-markkinoille. Jos secondhand-markkinat täyttyvät huonolaatuisista pika- tai ultrapikamuotivaatteista, eivät vaatteet todennäköisesti kestä kovin pitkään uudelleenkäyttöä, jolloin kuluttajalle voi tulla tarve ostaa täysin uusi vaate. Monet secondhand-liikkeet ovatkin jo kieltäneet ultrapikamuotivaatteiden myymisen.

Eroon ylikulutuksesta

Tekstiiliteollisuuden liittyy nykyisellään suuria ongelmia, joiden ratkaisu ei ole yksinkertaista. Teollisuus tuottaa valtavia päästöjä ja kemikaaleja sekä kuluttaa vettä, jopa aivan turhaan: Euroopan ympäristökeskus EEA (2024) on arvioinut, että Euroopan markkinoilla 4–9 prosenttia tekstiileistä päätyy jätteeksi ennen kuin kukaan on edes käyttänyt niitä. Lisäksi työolot tekstiilitehtaissa voivat olla huonot tai jopa vaaralliset, eikä pakkotyö tai lapsityövoiman käyttö ole tavatonta. Toisaalta taas vaatteet voivat olla yksi tapa ilmaista identiteettiämme, ja tekstiiliteollisuus on myös suuri työllistäjä.

Kiertotaloutta esitetään ratkaisuna moniin ongelmiin. Uudenlaiset kiertotalouden liiketoimintamallit eivät kuitenkaan automaattisesti tarkoita ympäristölle parempia ratkaisuja. Ympäristöhyötyjä saavutetaan, jos kiertotalousmallien avulla vältetään uuden tuotantoa, voidaan pidentää tuotteiden käyttöikä ja vähentää jätteiden syntyä. (Nordic Council of Ministers 2024.)

Kaikessa kuluttamisessa pitäisi muistaa taikasanat: osta vain tarpeeseen. Tärkeintä on käyttää jo olemassa olevat vaatteet loppuun. Jos ostat, osta sellaisia vaatteita, jotka kestävät pitkään käytössä. Kun tuntee oman tyyliinsä, valitsee laadukkaita tuotteita ja opettelee pitämään niistä huolta. Ne säilyvät käytössä pitkään, ja tarve uusien vaatteiden ostamiseen vähenee.

Artikkeli on kirjoitettu osana [Baltic2Hand-projektia](#), joka edistää tekstiilien uudelleenkäyttöä ja vähentää tekstiilijätettä luomalla uusia liiketoimintamalleja käytettyjen vaatteiden toimijoille. Hankkeessa on mukana [Turun ammattikorkeakoulun Kiertotalouden liiketoimintamallit -tutkimusryhmä](#). Baltic2Hand-hanke on rahoitettu Interreg Central Baltic 2021–2027 -ohjelmasta ja osittain Euroopan unionin tuella.

Lähteet

Delanoije, J. & Bachus, K. 2022. Measuring circular reuse magnitude and replacement rate: A new method. Viitattu 26.11.2024. <https://www.sciencedirect.com.ezproxy.turkuamk.fi/science/article/pii/S0921344922002580#bib0014>

EEA 2024. The destruction of returned and unsold textiles in Europe's circular economy. Viitattu 26.11.2024. <https://www.eea.europa.eu/publications/the-destruction-of-returned-and>

Finnwatch 2022. Mitä pikamuodin jälkeen? Viitattu 9.1.2025. <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/pikamuodin-jalkeen>

Humana 2023. For every kilo of used clothing that is managed correctly, the emission of 6.1 kg of CO2 is avoided. Viitattu 26.11.2024. <https://www.humana-spain.org/quienes-somos/comunicacion/noticias/por-cada-kilo-de-ropa-usada-que-se-gestiona-correctamente-se-evita-la-emision-de-6-1-kg-de-co2/en>

Laine, O. 2024. Kuvittelin olevani hyvä ihminen, kun ostan vaatteet kirpparilta – nyt selvisi, että asia on päinvastoin. Viitattu 14.11.2024. <https://www.hs.fi/lifestyle/art-2000010707368.html>

Nordic Council of Ministers 2024. The Nordic Textile Collaboration. Final report: Results and recommendations. Viitattu 26.11.2024. <https://pub.norden.org/temanord2024-547/temanord2024->

[547.pdf](#)

Perttunen, M. 2024. Käytetyn muodin rinnalla hankitaan usein yhtä lailla myös uutta – kierrätysvaatekauppa ei vähennä vaateshoppailun ympäristökuormaa. Viitattu

9.1.2025. <https://www.markkinointiuutiset.fi/artikkelit/kaytetyn-muodin-rinnalla-hankitaan-usein-yhta-lailla-myo-uutta-kierratysvaatekauppa-ei-vahenna-vaateshoppailun-ymparistokuormaa>

Schibsted 2024. Half of second-hand purchases replace new ones, report shows. Viitattu

26.11.2024. <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/18141246/half-of-second-hand-purchases-replace-new-ones-report-shows?publisherId=17847482&lang=en>

Siljamäki, E. 2024. Vaatteiden second hand -kaupasta paljastuu ongelma – hyvät vaikutukset pahimmillaan kumoutuvat. Viitattu 26.11.2024. <https://yle.fi/a/74-20073938>

Vaayu & Vinted 2023. Climate change impact report. Viitattu 26.11.2024. https://press-center-static.vinted.com/Vaayu_x_Vinted_Full_Climate_Impact_Report_2023_9a4b6352d1.pdf

Valkealahti, E. 2024. Does second-hand replace buying of new clothes? Viitattu

9.1.2025. <https://telaketju.turkuamk.fi/en/baltic2hand-blog/does-second-hand-replace-buying-of-new-clothes/>

<https://talk.turkuamk.fi/ymparisto/korvausasteen-tarkastelu-vie-ydinkysymyksen-aarelle-onko-uudelleen kaytto-ymparistoystavallista/>